

28.2.2012
מספרנו: D1007

לכבוד

תא"ל חגי מרדכי

מפקד אוגדת איו"ש

בפקס: 02-9970200

שלום רב,

הנדון: הוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה – אירועים מיום 8.2.2012 ו-17.2.2012

הריני לפנות אליך בעניין שבנדון בבקשה שתנחה בדחיפות את המפקדים הצבאיים בדבר חובתם לאפשר לישראלים להשתתף באירועי מחאה בשטחים הכבושים, להושיט עזרה לתושבים הפלסטינים, וכן להימנע משימוש לרעה בסמכותם להוצאת צווים המגבילים את חופש התנועה והפעולה של הפעילים.

פנייתנו זו באה בעקבות שני אירועים שהתרחשו בתאריכים 8.2.2012 ו-17.2.2012 בהם נעשה שימוש לא חוקי בהוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה, הניתנת בהתאם לסעיף 88 לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה והשומרון) (מס' 378), התש"ל-1970 ותקנה 122 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, להגבלה ומניעה גורפים של הגעה והשתתפות פעילים ישראלים ובינלאומיים באירועי מחאה והפגנות חוקיות שהתרחשו בשטחים הכבושים.

תיאור האירוע הראשון מיום 8.2.2012

1. הכפר אל-ג'אניה הוא כפר פלסטיני הנמצא בנפת רמאללה (להלן: "הכפר").
2. ביום רביעי, 8.2.12, תוכננה בכפר נטיעת עצים מסורתית שאירגנה עמותת "שומרי משפט - רבנים לזכויות אדם" לרגל ט"ו בשבט. אירוע נטיעת העצים תוכנן להתקיים בסימן סולידאריות עם תושבי הכפר, בעיקר על רקע מעשי התנכלות חמורים שבוצעו בכפר במוצ"ש, 4.2.11.
3. בסביבות השעה 9:00 בבוקר של אותו יום הגיעו למחסום רנתיס (להלן: "המחסום") שני מיניבוסים, ובהם משלחת של כארבעים פעילים ועיתונאים מטעם עמותת "שומרי משפט - רבנים לזכויות אדם", אשר התכוונו להשתתף באירוע הנטיעות שהתקיים בכפר. לאחר שהמיניבוסים עברו את המחסום, הם נעמדו בצידו של הכביש כדי לחכות לעיתונאי נוסף שביקש להצטרף אליהם.

4. בזמן שהמיניבוסים המתינו בצדו של הכביש, במרחק של קילומטר מהמחסום, הגיעו למקום ניידת משטרתית ורכב של מג"ב. מן הניידת יצא שוטר שניגש לאחד המיניבוסים וביקש לדעת מה הם עושים במקום. אחד הפעילים הסביר לשוטר שמדובר בקבוצת פעילים ועיתונאים שהגיעה להשתתף באירוע נטיעת העצים בכפר אל-ג'אניה. בשלב זה השוטר עשה שיחת טלפון קצרה, ואח"כ חזר לפעילים ומסר להם כי הם מעוכבים. זמן קצר לאחר מכן הגיע שוטר נוסף שהציג לפעילים צו שנקרא "הוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה (מחסום רנתיס)" (להלן: "צו הגבלת מעבר במחסום"), אליו צורפה מפת סימון שטח, ומסר להם כי הוא קיבל הנחיות שאסור לתת להם לעבור במחסום.

עותקים של הצו האמור מצורפים כנספחים לפניה זו ומסומנים א' וב'.

5. לדרישת השוטרים, שני המיניבוסים עשו את דרכם חזרה למחסום, שם הם עוכבו לשעה נוספת מבלי שניתן להם הסבר כלשהו על סיבת העיכוב והוצאת הצו נגדם.
6. כשעה לאחר העיכוב במחסום הפעילים הורשו לעזוב את המקום ולשוב חזרה למקום ממנו באו.

תיאור האירוע השני מיום 17.2.2012

7. מזה שבע שנים מתקיימות בכפר בלעין מדי יום שישי הפגנות, אותן מארגנים תושבי הכפר ובהן משתתפים, ביחד עם התושבים, גם פעילי זכויות אדם פלסטיניים, ישראלים ובינלאומיים. ההפגנות האמורות נועדו למחות על גזילת אדמות פרטיות וחקלאיות של תושבי הכפר ע"י בניית גדר ההפרדה, ומניעת גישה של התושבים לאדמות אלה, בין היתר, תוך הפרת זכויותיהם הבסיסיות לחופש תנועה וקניין.
8. ביום שישי, 17.2.2012, אורגנה הפגנה גדולה לציון 7 שנים להפגנות בבלעין. אל ההפגנה תכננו להגיע פעילים ישראלים ובינלאומיים וכמה עיתונאים אשר התארגנו בבוקר של יום שישי, ויצאו בשני אוטובוסים, אחד מירושלים ואחד מתל-אביב לכיוון בלעין על מנת להשתתף בהפגנה.
9. בדרכם לבלעין, ובטרם הגיעם למחסום נעלן (כוכב 3), חיכתה לאוטובוס שהגיע מירושלים ניידת משטרה על כביש 443, בסמוך ליישוב מכבים. בהתקרבו לניידת המשטרתית, סימנו השוטרים לאוטובוס לעצור בצד. נהג האוטובוס נענה לדרישת השוטרים ועצר את האוטובוס.
10. אל האוטובוס עלה קצין משטרה שהציג את עצמו לפעילים וביקש מהם את תעודות הזהות שלהם בטענה שמדובר בבדיקה שגרתית. הפעילים נענו לבקשה.
11. לאחר בדיקה שארכה כחצי שעה - במהלכה חיכו הפעילים בסבלנות בשולי הכביש וצפו ברכבים רבים אחרים נוסעים על הכביש באופן חופשי - חזר קצין המשטרה עם תעודות הזהות של הפעילים והציג להם הפעם צו שנקרא "הוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה (מחסום כוכב 3)" המלווה במפת סימון שטח. הקצין דרש מהפעילים לעלות חזרה לאוטובוס ולחזור לירושלים. כשניסו הפעילים להבין יותר את מטרת הדרישה והסיבה להוצאת הצו, הוסבר להם ע"י אותו קצין משטרה, כי הצו מסמיך לעצור אנשים שחשודים בהפרות סדר וכי מבחינתם, כל מי שנמצא על האוטובוס הוא חשוד.

עותקים של הצו האמור והמפה מצורפים כנספחים לפניה זו ומסומנים ג' וד'.

12. בשלב הזה הגיעו אל המקום כוחות משטרה נוספים והתחילו לעכב כל פעיל שסירב לעלות חזרה לאוטובוס.

13. לאחר שחלק מהפעילים עוכבו ונלקחו לתחנת המשטרה גבעת זאב, האוטובוס הסתובב וחזר בליווי צמוד של שתי ניידות משטרה לכיוון ירושלים.
14. בהקשר זה נציין, כי גם האוטובוס שיצא מתל-אביב עוכב במחסום נעלין, נאסרה עליו הכניסה דרך המחסום והנהג התבקש לחזור חזרה לת"א, וזאת מבלי שהוצג לו צו כלשהו שאוסר על המעבר במחסום. נהג האוטובוס התל אביבי אף נעצר בשלב מאוחר יותר ונחקר בחשד להפרה של הוראת שוטר.

פגיעה שלא כדין בזכויות יסוד והפרת חובות המפקד הצבאי

15. אין חולק כי בסמכותו של המפקד הצבאי להגביל באופן זמני את המעבר במחסומים, אם שיקולים הנוגעים לשמירת הסדר והביטחון מחייבים זאת. ואולם השימוש בסמכות זו יכול להיעשות אך ורק באופן חריג ומבוקר, בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי והמשפט הציבורי הישראלי.
16. האירועים המתוארים לעיל מהווים שני אירועים חריגים בהם נעשה שימוש פסול בצווים להגבלת מעבר במחסומים באופן בררני נגד קבוצה גדולה של אנשים כאשר המטרה המוצהרת הייתה מניעת השתתפותם באירועי מחאה שהתקיימו בשטחים הכבושים. הגבלה זו, אשר נעשית כצעד מניעתי כלפי קבוצה גדולה של אנשים, פוגעת בפגיעה קשה וממשית בזכויות יסוד של עשרות פעילי זכויות אדם ובזכויות של האוכלוסייה למענה הם מבצעים את פעילותם.
17. הנסיבות הדומות של שני המקרים המתוארים לעיל, ואופן התנהלות הכוחות במהלך אותם אירועים מעידים על דפוס פעולה מדאיג של כוחות הביטחון, הן ברמת ההחלטה העקרונית להוציא את הצווים והן ברמת היישום בפועל של אותה החלטה. כאמור לעיל, דפוס פעולה זה מהווה הפרה של החובות הבסיסיות המוטלות על המפקד הצבאי מכוח המשפט הבינלאומי ומכוח המשפט המנהלי הישראלי: הוא פוגע, בין היתר, בחופש התנועה והפעולה ובחופש הביטוי של פעילי זכויות האדם, וכן באוכלוסייה אשר למענה הם פועלים ובזכויות אשר פעילויותיהם באות לקדם, כמו כן, הוא פוגע באפשרותם של ארגוני זכויות האדם ועיתונאים לשמש צינור וכלי חיוני לשם הגנה על זכויות האדם הבסיסיות של התושבים המוגנים.
18. שני המקרים נשוא הפניה מעלים חשש ממשי לדפוס פעולה חדש של שימוש שרירותי בצווים להגבלת מעבר במחסומים, אשר פוגעים בפגיעה דרקונית בחופש הביטוי והמחאה של הפעילים וכן בחופש הביטוי והמחאה של התושבים הפלסטיניים.
19. פגיעה זו מתחזקת לאור העובדה שהיא נעשית על בסיס חשד כללי בלבד, המופנה נגד קבוצה שלמה של עיתונאים, פעילים ואקדמאים, וללא הסתברות ממשית לפגיעה בביטחון האזור, והיא פוגעת באנשים אשר חלקם הקטן עיתונאים, וחלקם הגדול פעילי זכויות אדם, אשר הצהירו על כוונתם להשתתף באירועי מחאה והפגנות לא אלימות.
20. נוכח האמור, החלטות המפקדים הצבאיים להטיל איסור על הגעת הפעילים נגועות בחוסר סבירות קיצוני, פוגעות שלא כדין בזכויותיה של האוכלוסייה ומהוות הפרה של החובות המוטלות על המפקד הצבאי.

21. לפיכך נבקשך להנחות ללא דיחוי את מפקדי הצבא בדבר חובתם לאפשר את השתתפותם של פעילי זכויות האדם ועיתונאים באירועי מחאה של האוכלוסייה המקומית, בהעדר סכנה קונקרטית חריגה, וכי אל להם למנוע את ההגעה כאמור באמצעות צווי הגבלת כניסה במחסומים או באמצעים אחרים.

בכבוד רב,

רגד ג'ראיסי, עו"ד

העתקים:

האלוף אבי מזרחי, אלוף פיקוד מרכז, בפקס: 02-5305741
 ת"אל דני עפרוני, הפרקליט הצבאי הראשי, בפקס: 03-5694526
 אל"מ אלי בר-און, יועמ"ש איו"ש, בפקס: 02-9977326
 אל"מ סער צור, מח"ט בנימין, בפקס: 02-9970547
 אל"מ רן כהנא, מח"ט אפרים, בפקס: 09-7753915
 רס"ן זוהר הלוי, ראש מדור פניות הציבור וזכויות האדם, דובר צה"ל, בפקס: 03-5695757
 רותם ניסים, קצינת זכויות אדם, אוגדת איו"ש, בפקס: 03-5693971